
La teoria política

PID_00241639

Albert Batlle Rubio

Temps mínim de dedicació recomanat: 2 hores

Índex

1. Què és la teoria política?	5
1.1. La teoria política i la realitat política	7
2. La teoria política i les altres ciències socials	10
3. La teoria política i la ciència política	12
4. Els temes propis de la teoria política	15
Bibliografia	19

1. Què és la teoria política?

L'any 2016 el congrés internacional de l'American Political Science Assotiation (APSA, <http://www.apsanet.org/>) es va organitzar temàticament en cinquanta-cinc divisions. Entre elles podíem trobar, per exemple, la divisió 7 dedicada a «Política i història» (acollint un total de vint panels), la divisió 11 sobre «Política comparada» (amb seixanta-un panels), la divisió 18 dedicada a «Seguretat internacional» (trenta-cinc panels), la divisió 24 sobre «Administració pública» (dotze panels), la 28 sobre «Federalisme i relacions intergovernamentals» (tretze panels), la 36 sobre «Eleccions i comportament electoral» (trenta-cinc panels), la 28 sobre «Comunicació política» (vint-i-quatre panels), etcètera. La divisió 2 estava dedicada als «Fonaments de teoria política» i, amb quaranta-nou panels, era la divisió temàtica que aportava més comunicacions (unes dues-centes) després de la divisió dedicada a política comparada.

Entre els quaranta-nou panels de la divisió «Fonaments de teoria política» hi figuraven títols com ara «French Liberalism and the Big Picture», «The Life and Work of Richard E. Flathman», «Beyond Critique: Revitalizing Feminist Political Theory», «Concentrated Power and Democratic Institutions», «Protests and Publics: Revisiting Marginalized Groups' Standing and Uptake», «Global Nationalisms and Antagonisms», «Beyond Civil Disobedience: New Perspectives on Political Transformation», «Action and scepticism: the political theory of Hannah Arendt and Stanley Cavell»...

A nivell europeu, el congrés general de l'European Consortium for Political Research (ECPR, <https://ecpr.eu/>) del 2016 presentava una estructura molt semblant i hi havia un total de seixanta-set seccions dedicades a àmbits temàtics molt diferents. Entre aquestes seccions, n'hi havia tres dedicades a la teoria política: «Teoria política internacional» (secció 30), «Mètodes en la teoria política normativa» (secció 39) i «Teoria política: la justícia en el món contemporani» (secció 47).

Entre els onze panels de la secció «Teoria política internacional» hi havia títols com «Climate Justice», «Global Constitutionalism: Theoretical Perspectives», «International Governance: Strategies of Legitimation», «Towards an International Political Theory of the Transnational State»; entre els sis panels de la secció «Mètodes en la teoria política normativa» hi havia panels com, per exemple, «Conceptual Analysis», «Historical Approaches to Political Theory», «Ideal and Non-Ideal Political Theory» o «Realist Political Theory»; finalment, entre els vuit panels de la secció «Teoria política: la justícia en el món contemporani» hi figuraven «Dimensions of Equality: Conceptual and Distributi-

ve Considerations», «Economic Justice: A Structural Perspective», «Health and Justice», «New Perspectives on Liberal Democracy» o «Punishment and Social Injustice».

Per la seva banda, el congrés de l'Asociación Española de Ciencia Política y de la Administración (AECPA, <http://www.aecpa.es/>) celebrat l'any 2015 s'organitzava mitjançant sis grans àrees («Teoria política», «Estructures i institucions polítiques», «Actors polítics», «Comportament polític i comunicació política», «Gestió pública i polítiques públiques» i «Estudis internacionals i estudis d'àrea»). Aquell any, l'àrea de «Teoria política» comprenia onze grups de treball (o panels) amb títols com «Nuevos horizontes de la teoría política: La especie en la era digital», «Los discursos sobre la representación política y las propuestas de reforma institucional», «Democracia y crisis», «Teoría feminista y democratización».

Més enllà d'observar com l'etiqueta de «Teoria política» ajuda avui en dia a l'organització dels congressos de ciència política, cal fer notar l'existència d'associacions de caràcter internacional que impulsen la celebració de congressos específicament dedicats a l'àmbit de la teoria política: en aquest sentit, la secció Foundations of Political Theory de l'American Political Science Association és especialment important. Com també ho són les associacions Conference for the Study of Political Thought, i l'Association for Political Theory (als Estats Units) o el congrés internacional Political Theory que se celebra anualment a Oxford.

Finalment, el desenvolupament de la teoria política explica l'aparició i supervivència de diferents revistes acadèmiques internacionals sobre l'àmbit com, per exemple, entre d'altres, *Political Theory*, *History of Political Thought*, *Journal of Political Philosophy*, *The Good Society*, *Politics*, *Philosophy and Economics*, *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, *European Journal of Political Theory*, *Contemporary Political Theory*, *Constellations*, *Theory and Event* o, en castellà, *Crítica contemporánea: Revista de Teoría Política*, *Teoría Política*, *Foro Interno: Anuario de Teoría Política*, *Revista Internacional de Pensamiento Político* o *Revista de Filosofía y Teoría Política*.

El recurs a la simple descripció de l'organització temàtica d'alguns dels congressos de ciència política més importants que se celebren a nivell dels Estats Units, la Unió Europea i Espanya (així com la referència a alguns dels congressos i revistes acadèmiques existents sobre teoria política) permet respondre a la pregunta «Què és la teoria política?» d'una manera intuïtiva i, tanmateix, correcta. Ras i curt, des del punt de vista de la posició que ocupa la teoria política en les diferents branques del coneixement (si es vol dir així, des d'una perspectiva estrictament «organitzativa»), la teoria política es pot considerar una subdisciplina específica de la ciència política. La ciència política, com passa a totes les disciplines científiques, té camps d'estudi diferenciats, àrees d'especialització temàtica que orienten la recerca de la disciplina i sobre les quals es basteix l'estructura organitzativa dels departaments universitaris.

De la mateixa manera que dins la ciència física trobem les subdisciplines de l'astronomia, la física quàntica, la física de la matèria o la física teòrica o fonamental, a la ciència política trobem l'àrea de les relacions internacionals, l'àrea de la política comparada, l'àrea del comportament electoral, etcètera. En definitiva, podem identificar la teoria política com un subcamp més de la ciència política. A continuació veurem a què es dedica la teoria política i quina és la seva relació amb la disciplina «mare» de la ciència política.

1.1. La teoria política i la realitat política

Quin és l'objecte d'estudi de la teoria política com a subdisciplina? Deixant de banda les aproximacions o tradicions (o ideologies) que puguin donar forma als diferents «corrents» que existeixen dins la teoria política, allò que uneix els seus practicants és la teorització, la crítica i l'avaluació de la realitat política, dels fenòmens polítics. Cal fer notar que aquesta idea de «realitat política» (ja siguin, per posar un exemple, les normes i les pràctiques polítiques, o les diferents formes d'organitzar institucionalment la vida política) pot prendre com a referent immediat la situació política del present o una situació política passada, històrica.

Tanmateix, no seria lògic pensar que l'anàlisi de la realitat política hagi de ser l'objecte d'estudi «normal» de la ciència política? Certament, la ciència política com a disciplina també pretén, com veurem a continuació, l'anàlisi dels fenòmens polítics. La diferència essencial entre la ciència política i la teoria política és el tipus de preguntes que es formulen per estudiar la realitat política. En aquest sentit, la ciència política (ja sigui des de la subdisciplina de les relacions internacionals o de la política comparada) es formula un tipus de pregunta que genera respostes de caràcter empíric, respostes que, d'alguna manera, podem conèixer si són certes o falses recorrent a la seva contrastació amb la realitat. Aquestes preguntes empíriques que planteja la ciència política poden tenir unes intencions clarament descriptives (només es pretén descriure un fenomen polític: «qui participa en processos electorals?»), explicatives (es pretén trobar una explicació a un fenomen polític: «per què els joves participen menys en les eleccions?») o predictives (es pretén trobar respostes a qüestions formulades en futur: «qui guanyarà les properes eleccions?»).

Per la seva banda, la teoria política no es formula preguntes de caràcter empíric sinó normatiu. Ja des dels seus inicis, la teoria política té la intenció de valorar, avaluar, criticar i jutjar els fenòmens polítics: no està tan interessada en mesurar quantitativament els fenòmens polítics (ja sigui prenent una perspectiva descriptiva, explicativa o predictiva) com en arribar a conclusions sobre la bondat o la justícia dels mateixos. La teoria política desenvolupa arguments de caràcter normatiu de l'estil, per seguir amb l'exemple anterior, «per què seria desitjable que els joves s'impliquessin més en política?».

Que la tasca essencial de la teoria política descansi en l'ús d'un conjunt de categories valoratives que no tenen un referent empíric immediat i que, en conseqüència, no deriven un conjunt d'asseveracions de les quals es pot predicar la seva certesa o falsedat mitjançant el recurs a les dades empíriques, no vol dir que la teoria política rebutgi el món real com si no existís, ni que la teoria política ignori els fenòmens polítics reals. Simplement vol dir que la teoria política se centra més en l'aspecte normatiu, en l'aspecte valoratiu dels fenòmens polítics, de manera que els valors, els criteris amb els quals la teoria política considera els fenòmens polítics tenen més importància que les dades empíriques. En aquest sentit, la teoria política representa una manera d'avaluar i pensar la realitat política a través de conceptes fonamentals com la llibertat, la ciutadania, la justícia, la participació política, l'obediència política, la democràcia, els drets humans... Aquests conceptes (i no tant les dades empíriques sobre què passa en el món, per què passa el què passa o què passarà) serveixen a la teoria política per jutjar què hauria de succeir en el món polític. En la mesura que es consideri que aquests conceptes fonamentals són susceptibles de denotar realitats concretes, que es puguin exemplificar, podríem dir que l'àmbit de la teoria política se situa entre els camps propis de la filosofia abstracta (o filosofia «pura») i la ciència política empírica (Dryzek i altres, 2011). Dit altrament, les «fronteres territorials» de la teoria política com a subdisciplina es localitzarien en, per una banda, la utopia política irrealitzable i, per l'altra, en les dades polítiques observables empíricament.

En conclusió, la teoria política està relacionada amb una perspectiva normativa i no tant amb una perspectiva empírica de la política. Això fa de la teoria política un àmbit molt específic i singular de la ciència política: és el més antic (a la Grècia clàssica ja pensaven sobre què calia fer políticament, com havien d'organitzar-se políticament per arribar a ser una societat justa, quina és la naturalesa de la vida correcta, etcètera) però, al mateix temps, avui dia ens seguim formulant el mateix tipus de preguntes normatives sobre el nostre paper com a ciutadans, sobre el sentit actual de les formes democràtiques, sobre quan i per què és legítim desobeir les lleis... Certament, els textos que donen contingut a la teoria política poden considerar-se clàssics, però les preguntes que es formulen aquests autors viatgen en el temps i arriben fins a nosaltres.

En aquest punt hi ha un debat molt interessant sobre la «contextualització» de la teoria política: la teoria política «escaparia» de la història de manera que les seves aportacions serien atemporals? O, contràriament, els productes de la teoria política només es poden comprendre si els contextualitzem en un període històric determinat? Per una banda, hi ha tota una línia que proposa que la teoria política serveixi per construir criteris atemporals per jutjar la realitat política, unes categories o ideals que no haurien de dependre de les circumstàncies particulars o de la contingència històrica i que, en conseqüència, actuarien com a «principis últims» que, idealment, haurien d'informar a tota activitat política. Més enllà, aquestes categories elaborades per la teoria política únicament podrien ser avaluades considerant la seva «certesa», independentment de la factualitat política. Així doncs, la tasca de la teoria políti-

ca quedaria circumscrita a la reflexió abstracta i no contingent, mentre que l'objectiu dels científics socials empírics seria la transformació d'aquests «principis últims» en guies per a l'acció política, és a dir, consistiria en analitzar si aquests «principis últims» podien ser satisfets en un temps i espai particulars mitjançant l'acció política. Qualsevol altra opció conduiria al relativisme.

Per una altra banda, hi ha una segona línia que entendria que el recurs a la realitat política històrica és el que precisament permet a la teoria política elaborar les categories amb les quals és possible avaluar els fenòmens polítics, de manera que la investigació empírica de la realitat és el camí correcte per entendre la validesa dels conceptes amb els quals valorar aquesta realitat. Dit en altres termes, «principis últims» com la justícia, la llibertat, la democràcia, etcètera, no poden entendre's independentment de les circumstàncies històriques concretes que els han generat. En conseqüència, la teoria política ha de recórrer necessàriament a la investigació empírica de la realitat política per descobrir quins siguin aquests «principis últims» i, més enllà, per saber si aquests principis són coherents amb l'organització política que els ha generat. Aquesta segona perspectiva ha estat criticada en el sentit que «limita» les possibilitats de la teoria política perquè la connecta a una determinada realitat política singular. Així, aquesta perspectiva «contextualista» de la teoria política descansaria sobre un determinisme que connectaria causalment les creences polítiques de les persones amb les seves aspiracions polítiques, unes aspiracions que, sota un disseny institucional particular, podrien o no arribar a concretar-se.

Segurament no sigui pertinent concebre la teoria política com una subdisciplina totalment desconnectada de la realitat política, però tampoc ho seria entendre-la com un àmbit completament determinat per aquesta realitat.

2. La teoria política i les altres ciències socials

La perspectiva normativa que caracteritza la teoria política diferencia aquesta subdisciplina de les altres ciències socials. El desenvolupament contemporani de les ciències socials, particularment de la ciència política, s'emmarca en el paradigma del positivisme i es produeix mitjançant la formulació de preguntes de caràcter empíric sobre la realitat política: a partir dels anys quaranta i cinquanta, es creu que és possible estudiar els fenòmens polítics de la mateixa manera objectiva que un químic estudia la composició de les molècules: no més cal recollir informació, dades rellevants i arribar inductivament a proposicions analítiques que descriuin, expliquin o ens facin capaços de predir els fenòmens polítics. Quan, a partir de la segona meitat del segle xx es desenvolupen nous instruments, nous mètodes estadístics, noves tècniques de mostreig i d'enquesta amb els que és possible obtenir moltes dades (que a més ja poden ser tractades amb molt més rigor gràcies als nous ordinadors), es produeix un viratge en les ciències socials en general: s'entén que la manera més productiva d'acostar-se científicament al món polític és descartant les qüestions normatives o valoratives i fent servir aquest enfocament quantitativista i empíric per descriure, explicar i predir aquells fenòmens polítics que precisament podem observar i mesurar des d'un punt de vista quantitatiu. En resum, es pensa que és possible la separació entre una veritable ciència de la política i una perspectiva més discursiva, més «humanística».

Això genera una espècie de conflicte entre els valors i els fets: efectivament, hi ha una diferència clara entre la perspectiva empírica (i pretesament científica) i la perspectiva normativa, de manera que és possible separar allò que succeeix en l'àmbit polític d'allò que hauria de succeir o d'allò que voldríem que succeís: a partir de la segona meitat del segle xx, les ciències socials interessades pel món polític aspiren a la neutralitat valorativa com a nou paradigma des del qual analitzar la realitat política (com suposadament van aconseguir les ciències naturals al llarg de la història en els seus respectius camps). Es produeix una clara desconexió entre l'esforç teòric i la investigació empírica (Stears, 2005). Si, com s'argumentava, la realitat política podia esdevenir l'objecte d'estudi empíric propi de les ciències socials, la teoria política com a subdisciplina quedava reduïda a un àmbit estrictament teòric i ja no hauria de pretendre l'anàlisi dels fets polítics, la teoria política quedava reduïda a una discussió estrictament conceptual o teòrica.

Òbviament, arribats a aquest punt, la pregunta pertinent és si en l'actualitat la teoria política i el seu enfocament normatiu característic ha esdevingut obsoleta o un projecte sense sentit. La resposta és que no. Hi ha dues raons essencials per les quals una disciplina pot desaparèixer, com per exemple va passar amb la frenologia (Berlin, 1962):

1) Els seus supòsits bàsics ja no s'accepten, han estat totalment refutats pels fets.

2) Noves disciplines desenvolupen millor la feina que suposadament feia la disciplina original, de manera que vénen a substituir-la.

I cap d'aquestes causes es donen en l'àmbit de la teoria política.

- La gent encara té debats normatius sobre el món polític, sobre què hauria de passar en política, sobre qui hauria de guanyar les properes eleccions. Encara es manté la idea essencial de la teoria política segons la qual és valuós preguntar-nos què hauria de succeir políticament.
- No ha aparegut cap disciplina que faci aquest tipus de plantejament sobre la realitat política de manera més eficient que la teoria política, de manera que aquesta conserva la seva vigència, no ha quedat obsoleta per substitució. Encara segueix essent útil preguntar-nos què és la justícia, què és l'Estat, què és la llibertat o la igualtat, preguntes que impliquen judicis de valor, que no troben respostes empíriques.

A més a més, la teoria política és singular en relació amb la necessitat de formular-se preguntes empíriques perquè, de fet, les preguntes que es formula la teoria política no poden tenir caràcter empíric. Els mètodes empírics de la ciència política (observació, inferència, lògica formal...) permeten a la disciplina arribar a conclusions gairebé definitives sobre, per exemple, la relació entre certes característiques sociodemogràfiques i una major propensió a votar en unes eleccions. Però la teoria política es caracteritza per no proporcionar respostes definitives, universalment vàlides. En estar afectada per judicis normatius, la pregunta «què és la justícia?» o «com és possible aconseguir la igualtat?» no es pot respondre de manera definitiva i, més enllà, no hi ha cap mètode que ens pogués proporcionar una resposta d'aquesta mena.

Com que no hi ha respostes úniques a les qüestions normatives que planteja la teoria política, cal que sigui possible l'expressió lliure de les idees polítiques amb les que s'intenta donar resposta a allò que voldríem que succeís en el món polític. No hi ha cap principi universalment vàlid amb el qual jutjar la realitat política i, a través d'aquest judici, fonamentar els canvis o transformacions que serien necessaris per acostar-nos a aquest ideal. Dit en altres termes, no podem actuar políticament com si aquest criteri de valoració universalment vàlid existís, com si disposéssim de respostes definitives a les preguntes normatives (com van fer el comunisme o el nazisme, per posar un exemple històric). La realitat política es caracteritza perquè no genera proposicions valoratives úniques, no troba respostes úniques a les seves preguntes. Per tant, cal que hi hagi espai per a una pluralitat de respostes i de propostes polítiques, per a una pluralitat d'identitats, d'intencionalitats i de perspectives polítiques.

3. La teoria política i la ciència política

En relació amb la disciplina de la ciència política, la subdisciplina de la teoria política té tres papers fonamentals (que com veurem estan molt relacionats amb la qüestió dels diferents enfocaments empírics i valoratius):

1) Aclariment conceptual. La teoria política ajuda a definir amb precisió els conceptes amb els quals és possible fer ciència política (positiva): per exemple, abans de mesurar fins a quin punt un país és democràtic fent servir indicadors basats en dades empíriques, ens cal una definició abstracta i teòrica del concepte de *democràcia*. Només podrem afirmar que un país és més democràtic que un altre a través de la comparació de les dues realitats polítiques amb un concepte de democràcia definit amb tot el rigor possible. En cert sentit, doncs, el plantejament de les qüestions pròpies de la ciència política necessita, amb caràcter previ, l'estructura conceptual generada per la teoria política (Warren, 1989).

2) Anàlisi des de la perspectiva històrica. En la mesura que la teoria política també estudia les respostes que històricament s'han donat a les preguntes valoratives referides a l'àmbit polític (una «subsubdisciplina» que es coneix amb el nom de «Història del pensament polític» o, més generalment, «Filosofia política»), la teoria política permet observar:

- a) Quines han estat i com s'han articulat aquestes respostes.
- b) Com han evolucionat al llarg del temps.
- c) Quin ha estat el seu impacte en la política real, quina ha estat la seva incidència en els fets històrics reals.

3) Elaboració de propostes polítiques. La teoria política és la subdisciplina de la ciència política que permet articular de manera argumentada propostes polítiques concretes referides a com hauria de ser el món polític que preferim. Com s'argumentava abans, aquestes propostes no deriven necessàriament de la descripció, explicació o prescripció empíriques: des d'un moment inicial, cal disposar d'un judici de valor fonamentat sobre com hauria de ser el món polític i per què.

Atès que segurament sigui la que permeti identificar-la amb més claredat, aprofundim una mica en aquesta tercera tasca de la teoria política. Per a l'elaboració de propostes polítiques concretes, la teoria política utilitza una estratègia basada fonamentalment en l'aplicació d'un conjunt finit de categories valoratives (o de principis últims) prèviament elaborats a una determinada realitat política (actual o històrica). Aquest exercici analític permet a la teoria política:

1) L'elaboració de sentències avaluatives sobre els fenòmens polítics mitjançant l'ús dels principis o categories bàsiques que serveixen per jutjar o valorar aquesta realitat.

2) L'elaboració de sentències relatives a les condicions factuais que permetrien fer efectius els principis bàsics o de sentències relatives a què és més probable que succeeixi (a nivell polític) com a conseqüència d'1.

3) L'elaboració de les sentències propositives sobre què voldríem que succeís (a nivell polític) per donar contingut real a les categories conceptuals o principis últims amb què es construeixen 1 i 2.

Cal fer notar d'entrada que aquestes sentències són força diferents des del punt de vista de la coherència lògica (Sabine, 1939): per exemple, l'anàlisi de la probabilitat que el fenomen polític X succeeixi i el fet que aquest fenomen polític sigui desitjable implica judicis completament diferents. D'alguna manera, la teoria política pot generar les seves sentències propositives com a conseqüència de les sentències avaluatives i probabilístiques sense que hi hagi una correlació lògicament necessària amb la certesa de les mateixes. Dit en altres termes, la teoria política pot generar propostes polítiques basades en falsedats, propostes que poden ser molt influents políticament però no perquè es basin en supòsits certs, sinó perquè són cregudes per la ciutadania (per exemple, el nazisme). Per tant, afirmar que un fenomen polític succeeix, o afirmar que es donen les condicions perquè succeeixi és completament diferent a afirmar que «és bo», que «és de justícia» o que «és desitjable» que el fenomen passi (o que no passi). En aquest sentit, cap proposta política generada per la teoria política pot confondre les seves sentències propositives amb la valoració que faci dels fenòmens polítics que succeeixen o que probablement succeiran: les propostes polítiques no es poden considerar de la mateixa manera que la realitat política perquè no són conseqüència lògica i necessària d'aquesta realitat. Sigui com sigui, arribats a aquest punt, cal fer evident que les propostes polítiques construïdes per la teoria política no tindran cap impacte en el món real sinó afecten les preferències polítiques de les persones.

L'elaboració de sentències propositives, la construcció d'un «programa polític» implica l'articulació específica de tres tipus de categories conceptuals que, al seu torn, serveixen per respondre a les preguntes «què és desitjable?», «què és elegible?» i «què és factible?» (Pettit, 1991).

Els conceptes que pertanyen al conjunt d'allò desitjable es corresponen amb les propietats que seria desitjable trobar en una situació política determinada. Són propietats com ara la llibertat, la justícia, la igualtat, la felicitat... D'aquestes propietats o característiques resulta imprescindible conèixer:

a) Què és necessari per a la seva realització, quines són les condicions de la seva realització?

b) Fins a quin punt aquesta realització es dóna o no, per exemple, tenint en compte la idea d'igualtat, quins subjectes o grups han de tenir la consideració d'iguals? Com es pot avaluar la igualtat?

c) Com d'importants són les diferents propietats entre elles: què és més important, la igualtat o la llibertat? Quanta part d'una estariem disposats a perdre per assegurar el compliment de l'altra?

Preguntar-se què és elegible implica l'exercici de decidir, més enllà de la realitat política particular, quines condicions polítiques serien escollides si ens trobéssim en la situació fictícia d'haver de signar un «contracte social». Actualment, en les propostes polítiques elaborades per la teoria política, la idea del contracte social no serveix tant per trobar una font de legitimitat per a les formes polítiques (com passava a la teoria política «clàssica») com per determinar com serien les formes polítiques ideals, quina seria l'organització política ideal que permetria la realització efectiva d'allò políticament desitjable (vegeu, per exemple, el contractualisme de Rawls que s'analitza en el mòdul «Llibertat i igualtat»).

Finalment, allò que és factible determina la viabilitat política de la proposta i les condicions per a la seva continuïtat, especialment pel què fa al disseny institucional i al comportament polític dels individus: fins a quin punt la proposta és acceptada per la ciutadania? Cal el suport unànim de tots els ciutadans per a la seva acceptació? Només d'una part? Com comprovar el nivell de suport? Com gestionar el desacord amb la proposta? (Galston, 2010).

4. Els temes propis de la teoria política

Com s'ha exposat fins ara, els temes que han identificat històricament la teoria política giren al voltant de conceptes polítics fonamentals com ara la llibertat, la justícia, la igualtat, l'Estat, l'autoritat, la democràcia... Els propers mòduls de l'assignatura serviran per introduir-nos en aquests conceptes i per analitzar les relacions que hi pugui haver entre ells.

Ara bé, més enllà dels temes que podríem considerar «clàssics» de la teoria política, un repàs dels títols dels diferents panels amb què s'organitzen les divisions, seccions i àrees dedicats a la teoria política d'associacions de ciència política com l'APSA, l'ECPR o l'AECPA permet veure quines són les temàtiques que donen contingut a la teoria política contemporània: dit altrament, permeten observar quin és el domini de la teoria política en l'actualitat. Val a dir que la majoria d'aquestes temàtiques impliquen una crítica (o, si més no, una revisió) a l'articulació específica que la proposta liberal fa dels conceptes polítics fonamentals, proposta que troba la seva màxima expressió en les actuals democràcies liberals representatives. En aquest sentit, els diferents corrents incidirien en la idea de la crisi de les democràcies representatives. Alguns dels exemples més destacats d'aquestes noves temàtiques són:

- **Feminisme i teoria política:** Segons l'aproximació feminista, la teoria política occidental tradicional ha ignorat les dones, ha prescindit, en les seves concrecions, de la diferenciació de gènere. Les teories polítiques feministes responen a aquesta circumstància posant les dones i la seva situació concreta en el centre de la discussió teòrica sobre l'organització política. La intencionalitat d'aquesta perspectiva de gènere no és únicament el coneixement teòric abstracte sinó la construcció de propostes polítiques que permetin millorar la significació política de les dones.
- **Multiculturalisme i teoria política:** Des de la perspectiva del multiculturalisme s'argumenta que l'existència indiscutible de diferents cultures implica la possibilitat de diferències radicals sobre els valors, sistemes de creences o pràctiques polítiques que poden posar en dubte la idoneïtat de l'aplicació en tots els casos de les categories típicament liberals amb les quals es construeix la teoria política.
- **Igualitarisme i teoria política:** Des de l'igualitarisme es considera que tothom ha de ser tractat com igual i que tothom té els mateixos drets polítics, econòmics i socials. En aquest sentit, l'igualitarisme proposa eliminar totes les desigualtats econòmiques, socials i polítiques existents entre les persones i fa d'aquest precepte el criteri d'actuació més important que ha de menar la política de l'Estat.

- **Comunitarisme i teoria política:** Des del comunitarisme es critica la teoria política adduint que la teoria política es construeix sobre la base conceptual de l'individu. L'individu (el ciutadà) és el subjecte sobre el qual pivoten els conceptes de *llibertat, igualtat, justícia...* El comunitarisme destaca la importància del concepte de *comunitat* com el marc de referència d'aquests mateixos conceptes polítics, de manera que a nivell social aquests ideals o principis fonamentals poden ser entesos i prendre forma real. El comunitarisme està relacionat amb problemes de representació política, de legitimitat i de governabilitat democràtica.
- **Republicanisme i teoria política:** Per al republicanisme el valor polític essencial més necessari de protegir és la llibertat política entesa com l'absència de dominació de l'individu per part d'un altre poder arbitrari. En concret, la llibertat política s'ha de protegir davant el poder privat però també davant el poder públic. El republicanisme articula la seva proposta política a l'entorn d'una nova concepció de la llibertat política i dels efectes que aquesta nova concepció de la llibertat hauria de tenir sobre l'organització política estatal com a forma de coerció legítima, sobre la idea de legitimitat, justícia, igualtat, democràcia, etcètera.
- **Democràcia deliberativa i teoria política:** La proposta política de la democràcia deliberativa critica la forma liberal de democràcia en la mesura que entén que la deliberació política és essencial per a la presa de decisions col·lectives –més fins i tot que els processos electorals moderns– i que precisament aquesta deliberació ha de ser entesa com la font primera de legitimitat política. Per a alguns autors, la democràcia deliberativa no té només aquesta perspectiva instrumental sinó que constitueix un veritable marc per a nous drets polítics de caràcter substantiu.
- **Ecologisme i teoria política:** Des de la perspectiva de l'ecologisme s'entén que cal una nova forma d'organització de la política que sigui respectuosa amb el medi ambient i, en conseqüència, articula una proposta ecologista («verda») d'organització social i política basada en una consideració específica del medi ambient. Aquesta intencionalitat política és una nova proposta programàtica desenvolupada des de la teoria política, o és una proposta que pot observar-se des de la proposta liberal tradicional (o des de la proposta comunitarista, o la republicana...)? Dit en altres termes, es debat si l'ecologisme posa en dubte les teories polítiques «tradicionals» o si aquestes perspectives s'haurien de transformar substancialment per tal d'incorporar el nou paradigma.
- **Globalització i teoria política:** L'innegable procés de globalització (econòmica, política, cultural) que es dona a partir del darrer terç del segle XX afecta, entre d'altres elements, la consideració que es pugui tenir del paper dels estats o de les nacions com a formes d'organització política. De la mateixa manera, conceptes polítics fonamentals com ara la igualtat, els drets humans, la justícia social, etcètera, actualment prenen una dimensió

global que pot modificar de manera important els seus continguts tradicionals.

Bibliografia

Berlin, I. (1962). «Does political theory still exist?». A: Laslett i Runciman, *Philosophy, politics and society*. Basil Blackwell, Oxford. Hi ha traducció catalana a Berlin, I. (2009). *El veritable estudi de la humanitat*. Barcelona: Editorial Empúries.

Dryzek, J. S.; Honig, N.; Phillips, A. (2011). «Overview of political theory». A: T. E. Goodin (ed.). *The Oxford Handbook of Political Science*. Oxford: Oxford University Press.

Galston, W. A. (2010). «Realism in political theory». *European Journal of Political Theory* (núm. 4, vol. 9, pàgs. 385-411).

Pettit, P. (1991). «Political Theory: An Overview», a Pettit, P. (ed.) *Contemporary Political Theory*. Nova York: Macmillan Publishing.

Sabine, G. H. (1939). «What is political theory». *The Journal of Politics*, 1,1: 1-16.

Stears, M. (2005). «The vocation of political theory: principles, empirical inquiry and the politics of opportunity». *European Journal of Political Theory*, 4, 4: 325-350.

Warren, M. E. (1989). «What is political theory/philosophy?». *Political Science and Politics* (núm. 3, vol. 22, pàgs. 606-612).

